

Samleiki – frá at vera mergjaður til at rigga

Hvat hevur Songbók Føroya fólks at týða fyri okkum føroyingar? Henda spurning nam Malan Marnersdóttir við á móttøkuni á Fróðskaparsetrinum hósdagin, sama dag, sum nýggja útgávan av sangbókini kom út. Malan Marnersdóttir greiddi eisini í stuttum frá søguni hjá sangbókini, síðani hon kom út á fyrsta sinni í 1913

Songbók Føroya Fólks man í huganum hjá mongum vera føroyska songbókin burturav. Fyrst av øllum standa jú fosturlandssangirnir í henni. Teir sangirnir, sum vit syngja á ólavsku, á veitslum og við øll möguleg onnur høvi. Hvussu mangar veitslur burtur og heima leggja ikki fyri við »Vælkomnir føroyingar her í vási«, og hvussu ofta munnu politikarar og stevnuðáðarar ikki leita til Føroya Fólks, tá ið serlig fynd skal leggjast í eina røðu við einum góðum sitati?

Tjóðarsamleiki

Tað er nógv uppi í tíðini at tosa um samleika, um teir eginleikar, sum eyðkenna tilvitan okkara um okkum sjálv. Vit kunnu siga, at í Songbók Føroya Fólks er tjóðskaparligi samleikin savnaður. Í sangnum hjá Jóhannesi Paturssyni, Hans Andriasi Djurhuus, Mikki-ali á Ryggi, Frændum, Kára P. og mongum øðrum finna vit lýsingar av, hvat tað merkir at vera føroyingur. Tað er alt frá gomlum dygdum sum at vera »mergjaður« og til nútímans dygdir sum »bara tú riggar«. Syngjandi kenna vit okkum sum eitt bæði við tjaldursungan, sum lagnan hin harða beyð »at hann úr Føroya fjøru skuldi fara«, við »firvaldin í góðum lagi«, við »tey, sum í fjøru fóru« og við tær, sum »stúra, tí at leiðin tykist long«. Vit syngja stolt um grindarakstur, hoygging og landið, »eg bar við mær inn um skúlagátt«. Astarsangirnir og arbeidssangirnir tvítna ofta saman trúskap og arbeidssmi samstundis sum greiðar ábendingar um traditjónellir ímyndir um konufólk og mannfólk eru at finna í teimum. Sangirnir seta fram fyri okkum hugmyndir um landafrøðiliga støði okkara, um arbeidssmi, kyn og trúgv.

Allar hesar hugmyndirnar um okkum sjálv og okkara tjóðskaparligu eginleikar standa ikki í stað, og tí er neyðugt at dagføra songbókina um teir. Henda dagfjøringin byrjaði einaferð í 1980 unum. Men tað er ikki bara tí at slíkt arbeiði tekur staðni, at útgávudagurin nútíðni er í dag, kreppan tarnaði henni eisini.

Útgávusøga

Fyrsta føroyska songbókin var *Føriskar vysur*, sum kom út í Keypmannahavn í

Malan Marnersdóttir við nýggju útgávu av Songbók Føroya Fólks, sum kom út hósdagin, H. N. Jacobsens Bókahandil hevur givið út, og Thorben Johannesen hevur lagt til rættis

1892. Í henni standa sangir, sum studentarnir høvdu yrkt til fóstulávintseftirlurnar á Garði í Keypmannahavn síðan 1876. Longu í 1899 kom ein nýggj songbók við *Songum og sálum*. Úr hesum báðum songbókum reis Songbók Føroya Fólks, sum kom út á fyrsta sinni í 1913. Tá gav eitt bókmentafelag, Hitt føroyska bókmentafelagið, bókina út, og tað vóru Kristin í Geil og Rasmus Rasmussen, sum greiddu hana til prentingar.

Við hesi útgávu er tað aðru ferð songbókin hevur verið endurskoðað og broytt. Fyrru ferð var fjórða útgávan í 1950, tá Rikard Long endurskoðaði hana. Henda nýggja endurskoðaða Songbók Føroya Fólks er ikki nøkur uppgærd við undanfarna útgávurnar av songbókini, tvørturímóti. Allir teir gomlu, kendu sangirnir standa framvegis í Føroya Fólks. Afturat eru komnir 148 nýggir sangir, og tilsamans eru nú 521 sangir í bókini.

Nýtt í hesi útgávu
Sangirnir hava altíð verið skipaðir í bólkir, og nakrir nýggir sangbólkir eru komnir afturat, eitt nú býar-

og bygðasangir, Barnasangir og Tættir og vísur. Andaligir sangir og Mennalívið eru bólkir, sum fyrr hava verið í Songbók Føroya Fólks, og sum nú eru afturáfturkomnir.

Tann nýggja Føroya Fólks er sett eitt sindur øðrvísi upp enn tann undanfarna fyri at fáa allar sangirnir at rúmast uttan at bókin gjørdist alt ov tjúkk.

Størsta broytingin í mun til undanfara útgávurnar er, at til allar sangirnir eru upplýsingar um høvundin og í flest øllum førum um sangin, nær hann er yrktur, hvar hann var prentaður fyrstu ferð og harafturat eru frágreiðingar um orð, sum ikki eru so vanlig í gerandismálinum. Viðmerkingar, úrvalið av nýggjum sangum og nýfflokkingina av sangunum, alt hetta stóra ritstjórnararbeiðið hevur Thorben Johannesen lagt úr hondum – í summum viðurskiftum hevur hann leitað sær hjálp hjá Hanusi Andreassen.

Hóast eingir nótar ella besifringar eru í Føroya Fólks, so eru upplýsingarnar um lög fleiri enn fyrr, og tær eru fingnar til vega gjøgnum samstarv millum

Thorben Johannesen og Zacharias Sørensen, sum hevur savnað lögini til eina lagabók, sum vónandi fer at koma út – á øðrum forlagi – áðrenn ov langt liður afturat.

Songfrøi

Nýggju ferðir er henda bók komin út hesi 84 ári síðani hon fyrstu ferð var at fáa. Hesi ári eru eisini ein ørgrynnur av øðrum songbókum komin, sum er ætlaðar ávisum áhugabókum og aldursbókum – fráhaldsangbókum, missionssangbókum, skóla- og barnasangbókum og so ikki at gloyma *Grøna songbók*. Seta vit allar hesar songbókir undir liðina á Songbók Føroya Fólks, har sangir eru til øll høvi, so man tað ikki vera ov nógv gjørt av at siga, at hetta sangbókatalið ger okkum til eitt syngjandi fólk. Føroya Fólks er ein songbók, sum øll – uttan mun til politiska sannføring – hava kunnað tikið undir við. Og tað er verri enn so allastaðni tey hava eina sum Føroya Fólks. Danir hava sína »højskolesangbog« og grønlandingar hava eina tjóðarsongbók, men annars hava mær kunnugt hini grannalöndini hjá okkum ikki á sama hátt eina tjóðarsongbók. Eg haldi, at eg uttan at gera av kann siga, at vit hava varðveitt húskaalvarin hvat songi viðvíkur betur enn danir sjálvir, sum »upplund« háskúlan og felagsangin. Nú um knappar tvær vikur fara vit at standa og lurtu eftir kórangir á Tinghúsvøllinum og sjálv at stana og syngja har ólavskukvøld. Tá fer nýggja Songbók Føroya Fólks at vera hent at hava við. Sangur og songfrøi eru í okkara tíð ein týðandi partur í tjóðarsamleikanum her á landi.

Frá aðru ferð Songbók Føroya Fólks kom út í 1920, hevur H. N. Jacobsens Bókahandil verið útgavari og soleiðis er eisini hesa ferð. Alt arbeiðið við bókini er gjørt í Føroyum, Dimmalætting hevur gjørt satsin og prentað hana av eins listum. Helge Justinussen hevur bundið hana inn á snotuligan hátt, og hon kostar 135 kr. »Gamli bókahandil« takkar hjartaliga øllum, sum hava verið við til at fáa songbókina í lag og ynskir øllum eina góða ólavsku.

vegna H. N. Jacobsens
Bókahandil
Malan Marnersdóttir

Nýtt skreytthefti um Dunnald Dunnu

So er fimtanda skreytthefti um Dunnald Dunnu & tey í kioskun og bókabúðum um alt landið!

15. hefti í røðini av Carl Barks-søgum er útkomið. Pauli Nielsen týðir søgurnar úr amerikanskum.

Sum vant eru fimm, klassiskar 10-síðu søgur í heftinum. Í teirri fyrstu, **Tryggingartrupulleikar**, hevur Dunnaldur enn einaferð fingið nýtt starv. Og longu dagin eftir er hann í dýrastu neyð, fyrst tí hann onga trygging hevur teknað, og síðan tí hann teknað størstu vanlukkutrygging, ið nakrantíð er eld. Trupulleikin er bara, at tann tryggaði er Grikur McGvage, og hann teknað onga trygging, um hann ikki væntar sær nakað burturúr...

Várliljurnar bjóða av eitur onnur søgan. Gentuskótarnir Várliljurnar eru so nasadjarvar, at tær bjóða úlvungunum av at byggja brúgv. Hetta átti ikki at verið nakað fyri hjá úlvungunum, men uppgávan gerst óvæntað torfør, tí Dunnaldur blandar seg upp í og heldur, at hann eigur at hjálpa systursyninum!

»Tú eigur at lurtu eftir tí, sum stjórnsupámennt sigar«, kundi verið læran í triðju søguni, **Tann óvanligi tarvurin**. Dunnaldur fer á framsýning í oksakerru við tarvinum hjá Dunnommuni fyri. Reyði, tarvurin, »er kelivætti hjá ommuni, friðarligrur sum fáur, og omman heldur hann vera litblindan. Í hvussu so er øsir hann seg ikki upp av

at siggja reytt. Men ikki er gott at vita, hvussu heimurin sær út í eygunum hjá litblindum tarvi...

Snúðri Bikshani er uppi í leikinum í fjórðu søguni, **Budingsbyrsan**. Hugskotini hjá honum eru sum oftast frálík, men úrslitini er tíverri mangan so sum so. Men hin altíð físi Dunnaldur vil fegin royna budingsbyrsuna, ið blindar veiðidýrið, so veiðimaðurin skal sleppa at binda tað niður. Trupulleikin er bara, at fyrst mást tú raka dýrið...

Triggjar Ó-dunnur er fimta søgan. Tað eru Dinni, Danni og Dunni, ið eru samdir um, at tað er skaðiligt at vaska sær, tí skittur er góður fyri fólk. Hann heldur teir heitar og taðar heilan niður gjøgnum hárrøtur-nar. Teir skulu vera Ó-dunnur: ógreiddar, ótriv-aligar og óvaskaðar. Men jólini eru í hondum, og Dunnaldur er ikki samdur við Ó-dunnurnar um alt tað góða við skittinum...

Sum vant er forvitnislig grein um Carl Barks í heftinum: **Blekkteknningar og ljóðfæri**, sum Geoffrey Blum hevur stjórnad.

15. skreytthefti Carl Barks savnið, **Walt Disney teknisögur í litum** er 56 síður í litum og kostar kr. 54. Pf. Gramar stóð fyri prentgerðini.

Spastikarafelagið

Felag fyri spastikarar og barn/vaksin við líknandi breki, t.d. vøddasvinn. Felagið heldur til í MBF-húsinum, Íslandsvegi 10 C. Skrivstovuvið hvønn hósdag kl. 14–16. Tlf. 19027, Fax 10813 (MBF).